

מסלול הלכתי- אמונה

שמות התלמידות- נועה ברק והדר שפרמן
שם מורה מלווה- רויטל גורן
שם בית הספר- אמי"ת ישורון פ"ת
תאריך הגשה- ל' באדר א' תשפ"ב 3/3/22

מסלול הלכתי

הרקע לבחירת שאלת החקר התורנית שלנו העוסקת בחיים האישיים שלנו, ובהתלבטויות הכרוכות והנלוות לשאלה-
 אנו תלמידות כיתה י"ב לומדות באולפנית אמ"ת ישורון פתח תקווה, כחלק מההכנות לקראת היציאה לחיים שנה הבאה, גם אנו עסוקות בשאלה האם ללכת לשנת מדרשה לפני השירות, או האם בכלל לוותר בגין הסיבות אותן נתאר במהלך העבודה.
 התלבטות זו הובילה אותנו לחקור בנושא, לחפש דעות של רבנים לגבי חקירה והשפעתה על האמונה ולבסוף להגיע להחלטה נכונה.

הצגת שאלה החקר- **מהי אמונה, האם האמונה יכולה להתערער בעקבות למידה וחקירה וכיצד ניתן להגיע לאמונה?**

עבודתנו מחולקת ל3 נושאים עיקריים וחשובים לחיינו, ראשית נציג מקורות השייכים ל"חשיבות לימוד האמונה", לאחר מכן נביא מקורות העוסקים ב"מהי אמונה", לבסוף נציג מספר דרכים כיצד ניתן להגיע לאמונה.

בימים אלו אנו עסוקות בחיפוש אחר שירות משמעותי לשנה הבאה, יש בנות שבוחרות לעשות לפני שנת השירות שנת מדרשה.

במסגרת שנת מדרשה זו, המדרשה מעצבת את החיים האישיים, לימודי תורה כוללים בה, ועוד מגוון רחב של לימוד ובתוכו לימודי אמונה.

במשך עשיית העבודה, ראינו חברתנו לשכבה- ש' שבמתלבטת רבות האם ללכת לשנת מדרשה. במהלך הראיון שאלנו אותה מה גרם לה להתלבט כל-כך הרבה? ממה היא פחדה? ומה לבסוף היא החליטה?

אנחנו- שלום ש', רצינו לשאול אותך מספר שאלות לגבי התלבטותך, אנו יודעות שאת כבר כמה חודשים עסוקה אחר השאלה האם ללכת למדרשה, רצינו לשאול מהן הסיבות שגורמות לך להתלבט רבות, נשמח אם תוכלי לפרט לנו!

ש'- כבר כמה חודשים שאני חושבת ללכת למדרשה, יש לי חברה שנה מעליי כעת במדרשה, שאלתי אותה איך במדרשה כיום והאם היא ממליצה? כשהיא סיפרה לי שהיא ממליצה מאד, אך עם זאת הדגישה כי לימוד במסגרת מדרשה לא מתאימה לכל אדם, בעקבות כך התחלתי בחיפוש אחר מדרשה שתתאים למסגרת האמונית שלי.

התחלתי וחיפשתי, עוד מדרשה ועוד מדרשה, באחת המדרשות הלימוד היה מעמיק מדי, בשנייה יותר מדי לימודי גמרא, בשלילית לזו עמוס בלימודים קשים, לבסוף כמעט התייאשתי, הרגשתי שלא מצאתי מדרשה שמספקת את צרכיי ושתענה לי על השאלות האמוניות שלי. יש לי הרבה שאלות אמוניות שאני רוצה לברר אותן ולקבל תשובה, אך מפחדת שאקבל תשובות שלא יספקו אותי וכך עלולה להתערער האמונה שלי.

אנחנו- מבינות אותך לגמרי, מה לבסוף החלטת? האם מצאת מדרשה שתוכל לספק את רצונותיך? ש'- אחרי חשיבה מעמיקה עם עצמי ועם המחנכת החלטתי שאני צריכה להמשיך בחיפוש אחר המדרשה שתתאים לאמונתי ותוכל למלא את ספקותיי, כולי תקווה כי אמצא את המקום המתאים לי שם אוכל לקבל מענה ונפשי לא תתערער חלילה.

**אשמח לקרוא את עבודתכן, שמעתי כי היא עוסקת בנושא אמונה!
אולי אלמד ממנה דברים חדשים שיעזרו לי בהחלטתי.**

אנחנו- מוזמנת בשמחה, במהלך העבודה הבאנו את דעתם של מספר רבנים שעונים על מהי חשיבות לימוד האמונה ועוד מגוון רחב של ידע בנוגע לאמונה. מקוות כי תמצאי את המקום המתאים ביותר עבורך.

תוכן עניינים

1	..... השאלה התורנית והצגת שאלה החקר
2	..... ראיון
3	.....סקירה וניתוח המקורות התורניים
15	.....סקר בנושא התורני
17	.....סיכום ורפלקציה
19	.....ביוגרפיה וביבליוגרפיה

ניתוח המקורות התורניים בעקבותיהם או מחפשות תשובה לשאלת החקר-
את המקורות סידרנו לפי תקופת חיי הרבנים.
לפני כל מקור הסברו הבאנו קורות חיים קצרים של הרב שלו שייך המקור.

רבנו בחיי בן יוסף אבן פקודה - 1120-1050

ידוע בשם רבנו בחיי. הוגה הדעות הראשון של יהדות ספרד. היה דיין ופילוסוף יהודי, גדל וחי בעיר סרגוסה שבספרד.
מחבר הספר "תורת חובות הלבבות".
הספר תורגם מחדש מעברית לערבית וליידיש ואפילו לכמה שפות אירופאיות. הספר נחשב לאחד מספרי ההשקפה העיקריים
ביהדות.
נפטר בהיותו בן 70.

רבנו בחיי מתוך הקדמה ל"חובות הלבבות"

¹ "אך מי שפכח שכלו והפך אתו לעמד על ברור על מה שקבל, ועפבוהו מלעין בו בשכלו העצלות
והקלות במצות האל ובתורתו - הוא נענש על זה ואשם על אשר התעלם ממנו".
2 טובות נתן ה' לברואיו- עצם בריאתם, והחוכמה שבאמצעותה ניתן להתקרב לה'.
מי שיש לו יכולת שכלית ייענש על כך שלא חקר את חובות הלבבות והסתפק במסורת שקיבל.
רבנו בחיי ממשיך זאת לעבד שהביא למלך סכום מסוים של מיסים ללא בדיקת הסכום שקיבל
אלא רק מתוך אמון באנשים והמלך מעניש אותו על כך.
הנמשל- אדם שיש לו שכל חייב ללמוד ולחקור ולהגיע לחובות הלבבות דרך חקירה והלימוד, ואם
הוא מתעצל ולא עושה זאת אז ייענש.
רבנו בחיי מוכיח שבחובות הלבבות אין להסתפק בשמיעת דברי חכמים ובמסורת אלא
חובה לחקור וללמוד בשכל את הדברים כדברי הפסוק- "וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא
האלוקים..."

¹ ספר חובות הלבבות, הוצאת אשכול, ירושלים תשל"ח.

רבי יהודה הלוי - 1075-1141

נולד בעיר טודלה שבספרד למשפחה עשירה ומשכילה. בהיותו בן עשרים פלשו המוסלמים לספרד. רבי יהודה הלוי נאלץ לנדוד מאזור לאזור כדי להימלט מסכנת המוסלמים ומגזירות הנוצרים. בשנת 1140 - לעזוב את ספרד ולעלות לא"י. אך הגיע רק עד מצרים ושם כנראה נפטר. נפטר בהיותו בן 66. רבי יהודה הלוי היה משורר ופילוסוף שכתב את הספר הכוזרי. נודע כגדול המשוררים העבריים בימי הביניים. כיום מצויים בידינו 750 שירים ממנו, ובהם שירי קודש ושירי חול רבים.

רבי יהודה הלוי (ריה"ל) מתוך "הכוזרי", מאמר שני וחמישי

"מה- שֶׁהוּא יוֹתֵר נִפְלָא וְנִעְלָה, וְשֶׁהִיא תוֹרָה מֵאֵת הָאֱלֹהִים יִתְבָּרַךְ, וּמִי שֶׁקִּבְּלָהּ קִבּוּל שְׁלֵם מִבְּלִי שְׂיִתְחַכֵּם בָּהּ בְּשִׁכְלוֹ, הוּא מְעַלָּה מִמִּי שְׂיִתְחַכֵּם בָּהּ וְחָקֵר. אֵךְ מִי שֶׁנָּטָה מִהַמְדָּרְגָה הָעֲלִיּוֹנָה הֵיא אֶל הַמְּחָקֵר, - טוֹב שְׂיִוְצִיא בָּהֶם מוֹצְאֵי הַחֲכָמָה מְשִׁיעֵזְבֵם לְסִבְרוֹת רְעוֹת וְלִסְפִּיקוֹת מְבִיאֹת אֶל אֲבִדוֹן".

"תורת האלוקים היא ומי שקבלה בתמימות, בלי התפלפליות ובלי התחכמויות, מעלה הוא מן המתחכמים והחוקר: אך מי שנטה מן המדרגה העליונה הזאת אל המחקר, מוטב לו כי יבקש טעם לדברים האלה אשר יסודם בחכמה האלוקית מאשר יעזבם לסברות רעות ולספיקות המביאים את האדם לאבדון".

העדיפות הראשונה היא לעבוד את ה' מתוך אמונה טהורה ותמימה ללא חקירות, התפלפליות והתחכמויות, אך דרך זו מתאימה רק לבעלי הנפש השלווה שאין להם ספקות ושאלות בעבודת ה' שלהם, וכיוון שאנשים אלה הם מעטים- הרי שרוב בני האדם יש להם ספקות ונפשם נבוכה, ולכן הם חייבים לחקור ולאמת את המסורת באמצעות השכל, לשלב מדע ומסורת גם יחד, וכך יוכלו להשיב לבעלי הדעות הנפסדות, ולא יישארו בבערותם. הדרגה העליונה- "נפש שלווה"- מי שאין לו ספקות ושאלות בעבודת ה' מי שיש לו אמונה תמימה עם מעט ספקות. הדרגה השנייה- "נפש נבוכה"- מי שיש בו ספקות ועדיף שילמד ויחקור וכך יגיע לאימות המסורת ומענה על ספקותיו. מעטים האנשים שנמצאים בדרגה העליונה.

לסיכום הריה"ל- **עדיפה אמונה ללא חקירות** אך אם יש ספקות חובה לחקור וללמוד.

² <https://benyehuda.org/read/2026>

³ <https://benyehuda.org/read/4152>

הרב משה חיים לוצאטו - 1707 – 1744.

נולד בפדובה שבאיטליה. היה רב, משורר, איש מוסר, מחזאי, סופר וחוקר יהודי – איטלקי. הצטרף לחבורת צעירים בשם "מבקשי ה'" שעסקו בלימוד קבלה ביחד. הרמח"ל התפרסם בכישרונותיו המיוחדים, ונאמר עליו כי בגיל 14 ידע בעל-פה את כל התלמוד בבלי, כתבי האר"י וספר הזוהר. בטרם מלאו לו עשרים, חיבר 150 מזמורים דוגמת מזמורי ספר תהלים בשנת 1743 עזב הרמח"ל את אמסטרדם עם אשתו ובנו ועלה לארץ ישראל. והתגורר בעכו. הרמח"ל נפטר במגפת דבר עם אשתו ובנו היחיד בהיותו בן 37.

רבי משה חיים לוצאטו(רמח"ל) מתוך ההקדמה ל"מסילת ישרים"

"רָאָה כִּי אֵין דְּבָרֵי הַחֲסִידוֹת וְעִנְיָנֵי הַיְרָאָה וְאַהֲבָה וְטְהוֹרַת הַלֵּב דְּבָרִים מְטַבְּעִים בְּאָדָם עַד שֶׁלֹּא יִצְטָרְכוּ אֲמֻצָּעִים לְקִנּוּתָם, אֲלֵא יִמְצְאוּ אוֹתָם בְּנֵי הָאָדָם בְּעֶצְמָם כְּמוֹ שֶׁיִּמְצְאוּ כָּל תְּנוּעוֹתֵיהֶם הַטַּבְּעִיּוֹת: כְּשֵׁנָה וְהִיקִיצָה, הָרָעַב וְהַשִּׁבְעַ, וְכָל שְׂאֵר הַתְּנוּעוֹת הַחֲקוּקוֹת בְּטַבְּעֵנוּ".

יש ללמוד ולעיין כדי לדעת כיצד להגיע לעבודת ה' נכונה, עמוקה ומשמעותית.

ללא לימוד רציני של ענייני האמונה לא ניתן להתקדם מבחינה רוחנית שכן עניינים אלו אינם נבאים בטבעיות.

ענייני היראה והחסידות אינם מוטבעים בנפש האדם באופן טבעי כמו שינה, אכילה, עייפות, רעב, אלא צריכים ללמוד דרכים לקנות נושאים אלו, ולכן יש להשקיע מאמץ ולהקצות זמן ללמוד את ענייני האמונה בשכל על מנת שלא נשכח דברים חשובים אלו.

⁴ <http://www.kab.co.il/heb/content/view/frame/27222?heb/content/view/full/27222&main>

ר' נחמן מברסלב - 1772-1810. מייסד חסידות ברסלב

נולד בעיר מז'יבוז באוקראינה. הפך למנהיג של חבורת חסידים בגל צעיר.

בשנת 1798- עזב את משפחתו ונסע לא"י.

בשנת 1802- הגיע לעיר ברסלב ושם יצר את עיקרי תורתו.

בשנת 1810- עבר לעיר אומן ובה נפטר ונקבר. נפטר בהיותו בן 38.

רבי נחמן מברסלב מתוך "ליקוטי מוהר"ן" תנינא(אות י"ט)

⁵ עקר התכלית והשלמות היא רק לעבד את ה' בתמימות גמור בלי שום חכמות כלל".

"אבל האמת אצלנו עקר השגת התכלית הוא רק על יי אמונה ומצוות מעשיות לעבד ה' על פי התורה בתמימות ובפשיטות". "באמת הוא אסור גדול מאוד להכניס מחקר חס ושלום וללמוד ספרי החכמות חס ושלום. רק הצדיק הגדול מאוד הוא יכול להכניס עצמו בזה, ללמד השבע חכמות. כי מי שנכנס בתוך החכמות הללו חס ושלום יכול לפל שם. כי יש אבן נגף בכל חכמה וחכמה וכו".

ר' נחמן מברסלב מביא את דעתו בנושא "חשיבות לימוד האמונה", סובר כי **אסור לחקור** חקירות פילוסופיות, העיקר והדרגה הגבוהה ביותר בעבודת ה' היא **עבודת ה' בתמימות ללא חקירות וחוכמות**, **השגת התכלית רק ע"י אמונה וקיום מצוות**.

אסור לחקור, אסור ללמוד חוכמות חיצוניות, יש בכל אחת מהן סכנה(אבן נגף) ובכל אחת מהחוכמות האמונה יכולה להתערער בעקבות שאלות חדשות שייווצרו. לכן, אומר רבי נחמן, היחיד שיכול ללמוד ולחקור זה הצדיק הגדול, שאמונתו מספיק מבוססת והיא לא תיפול בעקבות החקירה. כי מי שנכנס לחוכמות הללו עלול ליפול שם ולכפור.

⁵ <http://rabenubook.com/%D7%9C%D7%99%D7%A7%D7%95%D7%98%D7%99-%D7%9E%D7%95%D7%94%D7%A8%D7%B4%D7%9F-%D7%99%D7%98>

הרב אברהם יצחק הכהן קוק - 1865-1935

נולד בעיירה גריבה שבלטביה. מכונה הראי"ה קוק. איש חזון מקובל ופוסק הלכה, סופר ומשורר. הקים את הרבנות הראשית לארץ ישראל וכיהן כרב הראשי האשכנזי הראשון, וכן ייסד את ישיבת מרכז הרב בירושלים ועמד בראשה. נחשב לאחד מאבות הציונות הדתית. היה הרב הראשי האשכנזי הראשון בא"י. בסוף ימיו נאבק במחלה קשה, נפטר בגיל 69. ונטמן בהר הזיתים.

הראי"ה קוק מתוך מאמר הדור, עמוד ק"י-ק"א

⁶ "בדורות האחרונים התחילו הענקים להתמעט והכלל הולך ומתעלה. בעמנו נתמעטו הבורים, ולעממתם נתמעטו והקטנו הגאונים והצדיקים. בתקופה הנמהרה של עכשו הדבר בולט למאוד". "הוא לא יוכל לשוב מיראה, אבל מאד מכשר הוא לשוב מאהבה שיצאת הרוממות תתחבר עמה". "ודור בעל רוח גדול חפץ ומכרח לחפץ, בכל מקום שהוא פונה, לשמע דברים גדולים. ועקר הגדולה של הדברים, הוא שיהיו מסימים ומבדרים, עם גדלים רחבים והקפס". הרמה הרוחנית והמוסרית של דורנו גבוהה ולכן הוא צמא ללימוד אמונה. בדורנו יש צורך בלימוד אמונה, שכן אמונה תמימה ופשוטה המבוססת על פחד איננה מספקת. הדור היום התעלה לרמה גבוהה יותר ולכן דורש הסברים עמוקים יותר לאמונה. אם לא נלמד אמונה לא נוכל להתמודד עם השאלות הרוחניות שדורש דורנו. הדור שלנו לא יוכל לשוב מיראה אלא רק מאהבה, הוא חפץ לשמוע דברים גדולים מסוימים ומבוררים.

⁶ קוק, הרב א"י. ספר "מאמר הדור" בתוך בתוך: עקבי הצאן, הוצאת מוסד הרב קוק, ירושלים תשכ"ג.

רבי סעדיה בן יוסף גאון - 1881-1942.

מכונה בקיצור רס"ג, היה איש אשכולות, מגאוני בבל.

בגיל 46 מונה לראש ישיבת סורא בבגדאד.

היקף מפעלו הספרותי היה גדול ביותר: ובבבל כתב רס"ג את רוב חיבוריו - הוא כתב ספרים בענייני הלשון העברית ודקדוקה,

פיוטים, פרשנות מקרא, ונושאים תאולוגיים ופילוסופיים. בתחומים רבים הוא נחשב למייסד וראשון.

שפת כתיבתו הייתה ערבית יהודית. הוא גם הראשון שחיבר ספר שיטתי ומקיף בפילוסופיה יהודית, ספר אמונות ודעות.

נפטר בגיל 59.

רב סעדיה גאון(רס"ג) מתוך ההקדמה לספר "אמונות ודעות"

"דע, יחנך ה', אתה המעין בספר זה, כי מה שאנחנו חוקרים ומעינים בענייני אמונתנו הוא לשני ענינים, האחד כדי שיתאמת לנו בפעל מה שידענו מפי נביאי ה' בידיעה. והשני כדי שנשיב לכל מי שיטען עלינו בענייני אמונתנו".

"אם כל ענייני הדת ישגו בחקירה ובעיון הנכון וכפי שהודיענו ה', מה היא נקדת החכמה שנתנם לנו בדרך הנבואה, ועשה על כך מופתי האותות הגלויים לא המופתים השכליים?".

רס"ג טוען שלא מספיק להאמין בתמימות שקיבלנו במסורת אלא **יש לחקור וללמוד בשכלנו את ענייני האמונה.**

יש חשיבות שנגיע לדברים בכח שכלנו. בנוסף, הלמוד השכלי יועיל לנו להתמודדות עם הטוענים כנגד האמונה.

הרס"ג כותב את ספרו אמונות ודעות כי מבחינתו הוא מיועד לאנשים שיש בהם ספקות, בספר יש גם הרבה חקירה שכלית והוא לא במקום לימוד תורה, הספר נכתב ל2 מטרות-

- כדי שנאמת את הידיעה שבאמונה.

- כדי שנדע מה לענות לספקנים.

הרס"ג טוען שכל מי שיש לו ספקות צריך ללמוד ולחקור, אנשים כבר טבעו בים הספקות וההבל וחשבו שהם האמת ואין מי שיעזור ויציל אותם, הרס"ג מבין שצריך לסייע ולעזור לאנשים הללו. יש שחושבים שלימוד, שאילת שאלות/חקר מוביל לחוסר אמונה הרס"ג לא מסכים כלל עם הדעה הזאת הקב"ה לא מונע מאיתנו לחקור אלא להפך.

אפשר בהחלט להתפלל ולטעות בלימוד ועיון מפוזרים שלא מהספרים הנכונים כלומר צריך ללמוד מספרי הנביאים.

אם נלמד מהנביאים יש שם את כל האמת וההוכחות כן שחקר שם לא יבלבל אותנו.

הדרך ללמוד היא באמצעות הניסים שבספרי הנביאים אבל לייצר לימוד מתמיד, מתמשך.

אין העיון השכלי מביא לידי כפירה ובוודאי שאיננו אסור. אדרבה יש חובה להשתמש בשכל בלימוד וביסוס האמונה.

⁷ הנבחר באמונות ודעות, המכון למחקר ולהוצאת ספרים "סורא", ירושלים ישיבת אוניברסיטה ניו יורק.

מהי אמונה

רבי יוסף אלבו - 1380-1444

היה רב ופילוסוף יהודי שהתגורר בספרד. חי בתקופה בה יהודים רבים המירו דתם ואחרים השתתפו בוויכוחים עם מומרים ובני דתות אחרים. גם הוא השתתף בוויכוחים אלו ובעקבותיהם פרסם את חיבורי העיקרי "ספר העיקרים" המבסס את הדת היהודית.

רבי יוסף אלבו מתוך ספר העיקרים מאמר ראשון, פרק י"ט

"האמונה בדבר הוא הצטייר הדבר בנפש ציור חזק עד שלא תשער הנפש בסתירתו בשום פנים, אף אם לא יודע דרך האמות בו: כמו שלא תשער הנפש סתירת המשפלות הראשונות והדברים שמתחשבתו של אדם גוברת בהם.."

רבי יוסף אלבו מגדיר את **האמונה כוודאות גמורה ובלתי מסופקת אצל המאמין**, כפי דברים שהם בטבע האדם הם וודאים גם אם איננו יכולים להוכיח אותם שכלית. אמונה מוטבעת בנפש האדם ללא ספקות ועל האדם להעמיק באמונתו עד שיחוש זאת ע"י שיחשוף את האמונה הטבועה בנשמתו.

רבי יוסף אלבו טוען שאדם מאמין לא יכול להסתפק בלהגדיר את עצמו מאמין אלא הוא **חייב** **ללמוד ולהעמיק באמונתו** עד שלא יהיו ספקות עד שהאמונה תהיה חלק מאישיותו וטבעו.

רבי שניאור זלמן מלאדי - 1745-1812

נולד בליוזנה בבלארוס. מייסד חסידות חב"ד.
נפטר בגיל 67.

רבי שניאור זלמן מלאדי מתוך "ספר התניא", פרק מ"ב

"העקר הוא ההרגל".

"זה נכלל גם כן בלשון אמונה לשון רגילות, שמרגיל האדם את עצמו כמו אמן המאמין ידיו".
אמונה - הרגלה מלשון להתרגל ולהתאמן, האדם צריך להרגיל עצמו באופן קבוע ותמידי להבין ולחשוב שכל מה שקיים סביבו הוא צורות שונות של התגלות ה' בעולם ואז יזכור שתמיד ה' הוא זה המחייב אותם.

מתוך התבוננות בקיים סביבו יראה את ה'. אמון והרגל לראות את הקב"ה בעולם באופן גלוי ונסתר.

⁸ ספר העיקרים, הוצאת "מישור", ארץ ישראל ניו יורק, ירושלים תשנ"ח.
⁹ ספר התניא, יוצא לאור ע"י מערכת אוצר החסידים.

האדמו"ר הרב שלום בער שניאורסון - 1860-1920

נולד בעיירה ליובאוויטש. היה האדמו"ר החמישי בשושלת אדמו"רי חסידות חב"ד-ליובאוויטש
נפטר בגיל 59.

האדמו"ר הרב שלום בער שניאורסון מליובאוויטש מתוך "ספר המאמרים", עמוד ל"ט

"...יובן ש'ה'אין' המנחה את ה'יש' מכרח להיות ב'יש', דמאחר דמציאות ה'יש' הוא דבר חדש
שלא היה קדם - אם כן אי אפשר להיות קיומו כי אם פאשר מקורו נמצא בו, ואם מסתלק ח"ו
יתבטל מציאותו ויהיה אין ואפס".

הרב מביא את הגדרת האמונה בתור הבנה שדבר ה' נמצא תמיד במציאות ובלעדיו הכל יהיה כאין
וכאפס.

יש הבדל מהותי בין יצירות שהן מעשי ידי אומן, בני אדם, לבין יצירות טבעיות בבריאה.

- יצירת "יש" מ"יש" - כשאומן יוצר כלי, יצירה מחומר גלם קיים.

לכן כשמסיים היוצר לייצר את הכלי אין קיום הכלי תלוי ביוצר אלא יכול הוא להיות בזכות עצמו
כי היוצר לא חידש כאן דבר שלא היה בעולם אלא רק שינה צורה של חומר גלם.

- יצירת "יש" מ"אין" - התחדשות גמורה לחלוטין, יצירה של גשמי(של האדם) מתוך

הרוחני(הקב"ה).

ה"אין" חייב להיות קיים בתוך ה"יש" כי ללא המקור אין יצירה חדשה, כלומר הקב"ה חייב

להיות חלק המאדם וזאת בגלל שהאדם הוא יצירה-בריאה חדשה ולכן אין קיום בלי היוצר,

בלעדיו היא חדלה מלהתקיים(בניגוד ליצירה של "יש" מ"יש").

ה"אין" המקיים את ה"יש" הוא דבר ה', מכאן שדבר ה' קיים בכל דבר בטבע והוא המקיים אותו,

ולולא העיניים הגשמיות שלנו היינו מסוגלים לראות את דבר ה' בכל דבר במציאות.

ההבנה הזו שדבר ה' נמצא תמיד במציאות ובלעדיו הכל יהיה כאין וכאפס - היא האמונה.

כיצד מגיעים לאמונה

תלמוד בבלי, מסכת נידה, דף ל' עמוד ב'

תלמוד בבלי, מסכת נידה

"וּמְלַמְדִּין אוֹתוֹ כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה... וְכִיּוֹן שֶׁבָּא לְאוֹר הָעוֹלָם בָּא מֵלֶאדָּךְ וְסוֹטְרוֹ עַל פִּיּוֹ וּמִשְׁכַּחוּ כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה.. וְאֵינּוּ יוֹצֵא מִשָּׁם עַד שֶׁמִּשְׁבִּיעִין אוֹתוֹ... וּמָה הִיא הַשְּׁבוּעָה שֶׁמִּשְׁבִּיעִין אוֹתוֹ? תְּהִי צְדִיק וְאַל תְּהִי רָשָׁע.

ממקור זה למדים כי האמונה מולדת וטבועה באדם, וכדי להתחזק בה אין לנו צורך בחקירה חיצונית אלא רק להתחבר לעצמנו ולחשוף את מה שקיים בתוכנו. כשתינוק נמצא בבטן אמו, מלמדים אותו את התורה ואחר כך בא מלאך סוטר אותו מעל בפה ומשביע שיהיה צדיק ולא רשע. משכיחים את התורה מהאדם ובמהלך חייו עליו להיזכר בה מחדש, היא קיימת בתוכו. הנשמה הטהורה נמצאת בתוכנו גם אם מרגישים אותה וגם אם לא. כשאדם יבוא ויטען כי אינו מסוגל ללמוד מכיוון ולא מרגיש שייך לאמונה, יהיה ניתן לומר לו כי הוא אינו צודק בטענתו מהסיבה שהאמונה טבועה באדם ועל האדם רק לחשופה.

מדרש הגדול בראשית פרק י"ב

"...וְהָיָה מִשׁוֹטֵט בְּדַעְתּוֹ וְאוֹמֵר - 'עַד מָתִי אֲנִי מִשְׁתַּחֲוֶין לְמַעֲשֵׂה יְדִינִי, אֵין רְאוּי לְעַבַד וְלִהְיוֹת חַוּוֹת אֶלָּא לְאַרְץ שֶׁהִיא מוֹצִיָּא פְרוֹת וְהִיא מְחִיָּה אוֹתָנוּ'".
"כִּיּוֹן שֶׁרָאָה אוֹתוֹ הַקַּב"ה שֶׁהוּא מְצַטְעָר..."

ממקור זה למדים כי אמונה היא דבר שאנחנו עושים במהלך החיים ע"י חקירה שכלית חיצונית, מאמץ וחיפוש. כך אברהם אבינו גילה את ה', הוא הבין שאין זה הגיוני שאין מנהיג לעולם. אברהם התחיל להתבונן בבריאה ולחפש את מנהיג העולם כדי לעבוד אותו. ואז הוא חושב שצריך להשתחוות לאדמה שמצמיחה פירות, אבל בעצם הגשם מגדל את הפירות אז אולי בעצם צריך להשתחוות לשמיים? אבל בעצם השמש מגדלת אותם, אז אולי צריך להשתחוות לשמש? אבל השמש שוקעת בסוף היום, ומתחלפת בירח ובכוכבים, אבל גם הם נעלמים בסוף הלילה.

אברהם אבינו מתאמץ ומצטער בחקירה שלו. משל לאדם שהולך בדרך ורואה טירה. הוא לא מוצא את הדלת אליה, ולא מוצא את בעל הטירה. אברהם מבחין שיש בדים אדומים תלויים על הגג. בהמשך, הוא רואה בדים לבנים. ואז הוא מבין שוודאי שיש מישהו בבית כי הכביסה לא החליפה את עצמה. הנמשל- אברהם אבינו מבין שלא יכול להיות שהשמש והירח והכוכבים מתחלפים ביניהם בלי שיהיה להם מנהיג.

הוא מבין שיש כאן מנהיג לעולם ומחפש אותן כדי לעבוד אותו.
הקב"ה רואה את הצער ואת המאמץ של אברהם ומתגלה אליו, זה קורה בזכות החקירה השכלית
והמאמץ של אברהם, וההתבוננות שלו על העולם והחיפוש אחרי ה'.

ניתן לשלב בין שני המקורות, ולומר שהאמונה טבועה באדם מלידתו, וכדי לחשוף אותה יש
ביכולתו ללמוד ולחקור חקירה חיצונית, כדי לגלות את האמונה בתוכו.

הרב דסלר, מכתב מאלהו

הרב אליהו דסלר - 1892-1953.

פעל רבות לשיקום עולם התורה לאחר השואה, נחשב לאחד מגדולי תנועת המוסר במאה ה-20.

ספר מוסרו המפורסם נקרא מכתב מאלהו.

"יש מצוה מיחדת בתורה לעסק תמיד באמונה, והיא מצות 'אנכי ה' אלקיך' - הראשונה שבעשרת הדיברות".

הרב דסלר אומר שיש מצווה מפורשת להאמין בה' ולהעמיק את האמונה שלנו.

זה מופיע בדיבר הראשון מעשרת הדברות "אנוכי ה' אלוקיך". עלינו להשתדל לזכור כל הזמן שה' הוא אלוקים ולחזק את האמונה שלנו בו כל ימינו.

הרב אליהו דסלר מביא חמש דרכים להגיע לאמונה, כל אחת יותר גבוהה מהקודמת-

1. הדרך החיצונית- על האדם להרגיל עצמו לעסוק באמונה אפילו אם זה רק חיצוני ולא פנימי.

למשל, להרגיל את עצמו לומר ברוך השם ובעזרת השם, ולהתפלל גם כשהוא מרגיש שהוא לא מתכוון, ולקייים מצוות בלי הבנה פנימית.

מתוך כך שבשלב הראשון יתרגל ויעשה זאת אפילו ללא כוונה אזי אחרי המעשים ימשכו הלבבות. האדם נפעל כפי פעולותיו.

2. דרך ההתבוננות-

להתבונן בפלאי הבריאה ולהתרגש מחוכמת הקב"ה ומעשיו בעולם.

ב. להתבונן בעולם הפנימי שלנו.

התבוננות בתוך עצמנו גם היא יכולה לחזק את האמונה.

3. דרך הקדושה- מגיעים לקדושה בשלוש דרכים-

א. בריחה מהשקר וקירבה לאמת.

ב. שבירת היצר ובריחה מתאוות העולם.

ג. עיסוק בקדושה. דבקות בתורה בהתלהבות. להתחדש ולהתרגש מלימוד התורה כדי שנתחזק ממנה באמונה ולא נעזוב אותה.

ההתרגשות הזאת תעזור לנו לדבוק בתורה, שהרי היא המפתח לאמונה.

4. דרך הביטחון-לבטוח בה' בכל דבר, שכל מה שקורה זה חשבונות הקב"ה שבסופו של דבר הכל לטובה, לבטוח בה' ובמעשיו.

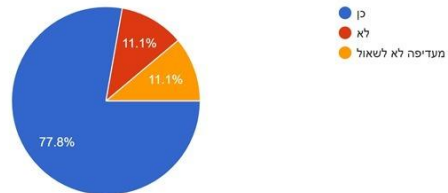
כשהביטחון יתחזק גם האמונה תתבהר ותתחזק יותר. נדע לחיות בבטחה שיש מי ששומר מגן ודואג ובעקבות כך האמונה תתחזק.

5. הדרגה הגבוהה ביותר- התעסקות בדבקות תמידית בה', ולהרגיש אותו תמיד בתוך הלב, כמו שאומרים- "שיויתי ה' לנגדי תמיד".

בכל דבר באופן תמידי לעסוק בדבקות הבורא.

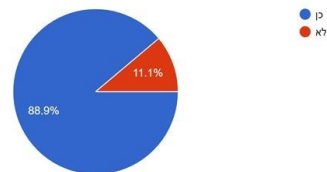
לקראת סיומה של העבודה, המורה הציעה שנוסיף שאלון-סקר בנושא האמונה, התחברנו לרעיון וחשבנו על מספר שאלות שנוכל לשלוח לשכבה ולקבל מענה שיוצג בגרפים. להלן תגובות הבנות-

האם יש מי ששייב לך כשעולה לך שאלה בנושא האמונה

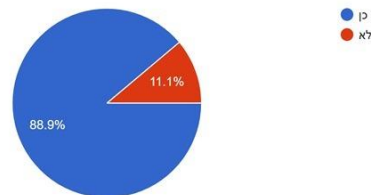
לפי ממצאי הסקר ניתן לראות כי לרוב הנשאלות יש מי ששייב על שאלות בנושא האמונה.

האם היית רוצה לחקור בנושא האמונה

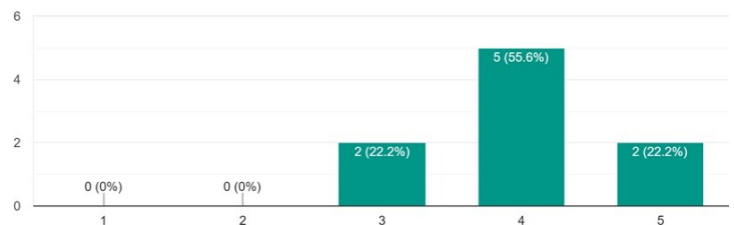
לפי ממצאי הסקר ניתן לראות כי רוב הבנות היו רוצות לחקור בנושא האמונה.

האם את חושבת ששיעורי מחשבת ישראל-אמונה תורמים לחיזוק האמונה שלך

לפי ממצאי הסקר ניתן לראות שרוב הבנות חושבות כי שיעורי מחשבת ישראל-אמונה תורמות לחיזוק אמונתן.

עד כמה את שלמה עם האמונה שלך

לפי ממצאי הסקר ניתן לראות כי רוב הבנות שלמות עם אמונתן כמעט לגמרי.

בסוף הסקר, שאלנו שאלה נוספת בה השארנו את התשובה פתוחה ללא הגבלה או בחירת אפשרויות מענה.

השאלה- "הגדירי מהי אמונה בשבילך".

רצינו לקבל תגובות מבנות שונות מהי אמונה בשבילן בתשובה חופשית.

התשובות אותן קיבלנו-

סיכום ורפלקציה

במהלך העבודה למדנו על מגוון דעות הרבנים בנוגע לאמונה. הסקנו כי למילה "אמונה" אין הגדרה חד משמעית, גם בסקר שערכנו ראינו כי הבנות ענו תשובות שונות ומגוונות.

לכל אדם המילה אמונה מתבטאת באופן שונה וכיצד הוא מרגיש מהי אמונה אמיתית בשבילו. לפי דעת רוב הרבנים אותם הבאנו בגוף העבודה, למדנו כי למידה וחקירה בנושא האמונה שנעשות דרך ספרים ובדרך נכונה אינן יכולות לערער את האמונה של האדם, אך דעת רבי נחמן מברסלב אומרת כי האמונה יכולה להתערער בעקבות למידה וחקירה, הוא עוד מוסיף כי רק צדיק גדול יכול לחקור מכיוון ואז אין את החשש שיפול לכפירה ואמונתו תתערער זאת מהעבודה שאמונתו מספיק מבוססת.

לגבי ההתלבטות אותה הצגנו בתחילת העבודה - חברתנו החליטה כן ללכת לשנת מדרשה, שאלנו אותה מה גרם לה להחליטה זו למרות כל ההתלבטויות שהיו לה, היא ענתה כי רוצה לימוד מעמיק שיתרמו לה לחיים האישיים, והבינה שאדם שיש לו דעת ובינה צריך לחקור וללמוד, היא החליטה כי היא מסירה את החשש שאמונתה יכולה להתערער.

לגבי השאלה כיצד ניתן להגיע לאמונה למדנו כי מצד אחד האמונה טבועה באדם ועליו רק להוציאה ולהשתמש בה, אך דעת רב אחר אומר כי האמונה אינה נמצאת באדם אלא עליו לצאת ולחפשו, ורק אז יגע הקב"ה כי הוא באמת מחפש אותה ולכן יזכה לטוב. עצם ההשתדלותו. למדנו מספר דרכים בהן ניתן להגיע לאמונה. להתחיל מדברים חיצוניים ולאט לאט להתקדם לעבר הפנימיות והדבקות, ובכך נגיע לאמונה.

המניע לבחירת הנושא הוא בכך שאנו תלמידות כיתה י"ב המתלבטות האם ללכת לשנת מדרשה לפני השירות עצם העבודה כי האמונה יכולה להתערער בעקבות למידה וחקירה. רצינו לאסוף מקורות ולשמוע דעות של מספר רבנים בכדי לקבל מענה לשאלותינו, ואכן, בעקבות הלימוד המעמיק בעבודה זו, למדנו המון על אמונה וכמה חשוב ללמוד אותה, הבנו כי אין חשש מללמוד ולחקור כי הדרך להגיע לאמונה שלמה היא דרך חקירה ולמידה. יש ללמוד ולעיין כדי לדעת כיצד להגיע לעבודת ה' נכונה, עמוקה ומשמעותית.

בעקבות העבודה לקחנו מספר תובנות, אותן נכתוב כעת - למדנו כמה האמונה היא חלק גדול ומשמעותי בחיינו, היא חלק גדול מהאדם. עלינו לחקור ולהעמיק בעניין האמונה. הקב"ה ברא אותנו מ2 חלקים, גוף ונפש ולכן אפשר להסיק מכך שעלינו לעבוד אותו גם בלב - להאמין בו ובכל דבר ודבר שהכל מאת הבורא. בנוסף, למדנו שלכל אדם יש הגדרה אחרת לאמונה. כל אחד מאמין בצורה שונה ואצל כל אדם האמונה מתבטאת בדברים שונים.

לסיום העבודה, אנחנו לוקחות על עצמינו להמשיך לחקור, להעמיק, ולברר על נושאים הקשורים לאמונה כדי שלא יהיו לנו ספקות.

תהליך כתיבת העבודה היה חוויתי מכיוון ובמהלכו למדנו המון ידע חדש, עבדנו יחד תוך שיתוף פעולה בה כל אחת נתנה את ידה למען העבודה.

את המקורות איתרנו מאתרי אינטרנט אותם נציין בביליוגרפיה, חלק מן המקורות נלקחו מן הספר אמונה וגאולה, אותו אנו לומדות במסגרת לימודי מחשבת ישראל בבית הספר.

אחד הקשיים שהיו לנו במהלך העבודה היה לצמצם את מספר המקורות, נתקלנו במספר רב של מקורות הקשורים לאמונה, אך היינו צריכות לצמצם ולבחור את המקורות הרלוונטיים ביותר לנושא אותו בחרנו.

עם קושי זה התמודדנו בעזרת קריאת כל המקורות וסינונם באמצעות חשיבה אחת עם השנייה מה הן המקורות שהכי יעזרו לנו בדרך למענה על שאלת החקר שלנו.

במהלך העבודה, הבאנו דעות מגוונות של רבנים שונים.

היה לנו חשוב לתת את מגוון הדעות ולא להסתמך על מספר קטן של מקורות.

אנו חושבות כי העבודה תרמה רבות לידע שלנו בנושא האמונה, ומודות על הזדמנות זו שהיה לנו חלק להשתתף בתחרות יצירה תורנית.

מעבר לדרישות העבודה החלטנו להוסיף סקר בנושא האמונה, הסקר עזר לנו לראות את דעת חברותינו לשכבה בהקשר לאמונה, וכיצד הן רואות את עצמן לצד האמונה, תשוביתיהן והצגת התשובות בגרפים תרמו לנו להבין כמה האמונה חשובה להן.

ביוגרפיה וביבליוגרפיה

פירוט המקורות- השתמשנו בספר הלימוד שלנו במחשבת ישראל, ואתרי אינטרנט בהם מצאנו את המקורות שקשורים לנושאים שלנו.

ספר הלימוד-

רודיק, יוחאי(2011). מחשבת ישראל אמונה וגאולה. ירושלים- מעלות הוצאת ספרים.

קרוב, זאב(2011). מחשבת ישראל אמונה וגאולה. ירושלים- מעלות הוצאת ספרים.

¹ ספר חובות הלבבות, הוצאת אשכול, ירושלים תשל"ח.

² <https://benyehuda.org/read/2026>

³ <https://benyehuda.org/read/4152>

⁴

<http://www.kab.co.il/heb/content/view/frame/27222?/heb/content/view/full/27222&main>

⁵ <http://rabenubook.com/%D7%9C%D7%99%D7%A7%D7%95%D7%98%D7%99-%D7%9E%D7%95%D7%94%D7%A8%D7%B4%D7%9F-%D7%99%D7%98>

⁶ קוק, הרב א"י. ספר "מאמר הדור" בתוך בתוך : עקבי הצאן, הוצאת מוסד הרב קוק, ירושלים תשכ"ג.

⁷ הנבחר באמונות ודעות, המכון למחקר ולהוצאת ספרים "סורא", ירושלים ישיבת אוניברסיטה ניו יורק.

⁸ ספר העיקרים, הוצאת "מישור", ארץ ישראל ניו יורק, ירושלים תשנ"ח.

⁹ ספר התניא, יוצא לאור ע"י מערכת אוצר החסידים.